

**CRITERII DE APRECIERE AL CARACTERULUI ESENȚIAL AL
ERORII - VICIU DE CONSIMȚĂMÂNT**

**CRITERIA FOR ASSESSING THE ESSENTIAL CHARACTER OF
THE ERROR AS VICE OF CONSENT**

LUIZA CRISTINA GAVRILESCU¹

Rezumat: Pentru a fi considerată viciu de consimțământ, eroarea trebuie, între altele, să aibă un caracter esențial. Această condiție constă în aceea că falsă reprezentare a realității din conștiința uneia din părțile actului juridic trebuie să poarte asupra unor elemente determinante pentru încheierea actului. Aprecierea caracterului determinant al erorii se face atât după criteriile obiective, stabilite de lege, cât și după criteriile subiective, indicate de părți în contract. Dintre elementele obiective menționăm: natura sau obiectul contractului, identitatea obiectului contractului, calitatea obiectului prestației, identitatea sau calitatea persoanei cocontractantului, existența sau conținutul unei norme juridice. Elementele subiective sunt denumite generic motive determinante și se referă la orice altă împrejurare în considerarea căreia partea în eroare a contractat, cu condiția să fi fost menționată în cuprinsul contractului. În cazul actelor bilaterale cu titlu oneros, se cere ca și cocontractantul să fi cunoscut caracterul determinant al elementului asupra căruia poartă eroarea. Dacă eroarea este neesențială sau indiferentă, partea care o invocă nu poate cere anularea actului, ci doar plata de daune interese.

Cuvinte cheie: eroare esențială, element determinant, obiectul contractului, identitatea cocontractantului, motive hotărâtoare

Abstract: In order to be considered a vice of consent, the error must have, among other conditions, an essential character. This condition consists in that the false representation of reality within the consciousness of one of the parties of the contract must cover the essential elements for concluding the act. The assessment of the determinative character of the error is done according both to objective criteria, established by law, and also to subjective criteria, indicated within the contract by the parties. Among the objective elements can be mentioned: the nature or the object

---

¹ Asistent univ. dr., Facultatea de Drept, Universitatea Alexandru Ioan Cuza din Iași, email: luiza.gavrilescu@uaic.ro

of the contract, the identity of the object of the contract, the quality of the object of the obligation, the identity or the quality of the contractual partner, the existence or the content of a legal rule. The subjective elements are called the determinant reasons and refer to any circumstance in the consideration of which the party in error gave its consent, provided that it has been referred to by contract. In the case of bilateral acts for pecuniary interest it is required that the contractor is aware of the essential character of the element upon which the error bears. If the error is insignificant or indifferent, the party which invokes it can not request the annulment of the act, but only payment of damages.

Key words: essential error, determinative element, object of the contract, identity of the contracting party, decisive reasons

1. Precizări prealabile

Eroarea constă în falsa reprezentare a realității în conștiința unei persoane care deliberează și adoptă hotărârea de a încheia un act juridic civil². Eroarea *de fapt* constă într-o reprezentare falsă asupra unor împrejurări materiale care definesc elementele actului juridic civil încheiat. Eroarea *de drept* constă în falsa reprezentare asupra existenței sau a conținutului unei norme de drept civil, aplicabile actului juridic în cauză, în vigoare la data încheierii sale³.

Pentru a fi calificată drept viciu de consimțământ, eroarea trebuie să îndeplinească mai multe criterii, între care acela de a fi esențială⁴. Aceasta presupune ca elementul asupra căruia cade falsa reprezentare să fi fost determinant pentru încheierea actului⁵, încât, dacă partea ar fi perceput situația reală, nu și-ar fi dat consimțământul în acele condiții.

Aprecierea concretă a caracterului determinant al erorii se realizează preponderent după criterii subiective, analizându-se particularitățile cauzei, prin raportare la persoana celui aflat în eroare. Se vor cerceta, astfel, aspecte

---

² O. Ungureanu, *Drept civil. Introducere*, ed. a VII-a, Ed. Rosetti, București, 2005, p. 133.

³ Gh. Beleiu, *Drept civil român. Introducere în dreptul civil. Subiectele de drept civil*, ed. a XI-a, revăzută și adăugită de M. Nicolae, P. Trușcă, Ed. Universul Juridic, București, 2007, p. 158.

⁴ C.T. Ungureanu, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2013, p. 138.

⁵ P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații. În reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 335.

privind: vârsta, experiența personală, nivelul de pregătire ș.a. În același timp, instanța va ține cont și de criteriile obiective, comparând comportamentul părții în cauză cu acela al unei persoane obișnuite, aflate într-o situație similară⁶. Așadar, aprecierea incidenței erorii se va realiza prin raportare la conduita medie, a omului prudent și diligent, căci numai astfel eroarea este și scuzabilă⁷.

2. Cazuri în care eroarea este considerată esențială

Indiferent dacă eroarea poartă asupra unei situații de fapt sau de drept, pentru a fi considerată esențială, elementul cu privire la care există falsă reprezentare trebuie să fie unul determinant pentru încheierea respectivului act juridic.

Caracterul determinant al unui element este stabilit în principal de lege, însă și părțile pot atribui unei anumite împrejurări o importanță decisivă în vederea asumării unui angajament juridic. Distingem așadar elemente determinante *obiective* (prestabilite de lege) și elemente determinante *subiective*, stabilite de părți în cadrul convenției.

În cazul erorii esențiale, sancțiunea incidentă este nulitatea relativă, pentru toate formele menționate. În cazul erorii neesențiale, partea afectată nu poate cere desființarea contractului pe acest motiv, ci doar îndreptarea contractului și, eventual, daune-interese.

Din cuprinsul art. 1207 alin. (2) C. civ. se disting următoarele elemente considerate decisive în exprimarea consimțământului:

2.1 Natura sau obiectului contractului

Acest caz este denumit *error in negotium*, fiind prevăzut la art. 1207 alin. (2) pct. 1 C. civ. În această ipoteză, o parte crede că încheie un anumit act juridic, iar cealaltă parte are credința greșită că încheie alt act juridic.

Obiectul contractului desemnează operațiunea juridică. Prin aceasta se are în vedere dreptul contestat, temeiul acțiunii, care nu trebuie limitat la lucrul asupra căruia se exercită dreptul. Spre exemplu, o persoană

---

⁶ G. Boroi, C. A. Angheliescu, *Curs de drept civil. Partea generală, conform noului Cod civil*, ed. a 2-a, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 138.

⁷ I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *Introducere în dreptul civil*, Ed. Hamangiu, 2013, p. 439.

intenționează să închirieze un bun, dar, din eroare, încheie un contract de vânzare-cumpărare. Practic, ea nu și-a exprimat consimțământul la încheierea actului de vânzare, deoarece a crezut că încheie un alt act juridic.

Obiectul contractului este chiar *natura contractului*. De aceea, conjuncția „sau” nu indică existența a două cazuri distincte de eroare, ci a unuia singur, exprimat în două moduri. Utilitatea acestei formulări este justificată în materia contractelor nenumite, când nu este predefinită natura contractului și se impune interpretarea acordului părților sub aspectul determinării operațiunii configurate în virtutea exercitării libertății voinței juridice⁸. Subscriem deci opiniei conform căreia eroarea asupra obiectului contractului (a operațiunii juridice), menționată în teza a 2 a a pct. 1 al alin. (2) a art. 1207 C. civ. nu trebuie confundată cu eroarea asupra *identității obiectului* contractului (a bunului) la care face referire teza I a pct. 2 a alin. (2) a aceluiași articol⁹.

Eroarea asupra naturii contractului nu se confundă nici cu eroarea asupra *calificării contractului*¹⁰. În cazul greșitei calificări a contractului, denumirea pe care părțile i-au atribuit-o este eronată, însă voința lor este convergentă în privința efectelor pe care acel act le generează. Pentru ca neînțelegerea asupra calificării contractului să fie considerată o eroare viciu de consimțământ, trebuie ca părțile să nu cadă de acord asupra elementelor esențiale ale contractului, mai ales cu privire la obligațiile pe care le generează¹¹.

2.2. Identitatea obiectului contractului

Acest caz este denumit – *error in corpore*, fiind prevăzut la 1207 alin. (2) pct. 2 teza I a C.civ. În această ipoteză, eroarea poartă asupra *prestației asumate*, care este obiectul operațiunii juridice: o parte crede ca s-a obligat la o anumită conduită, în sensul de a săvârși o anumită acțiune sau

---

⁸ C. Zamșa, în F.A. Baias, E. Chelaru, R. Constantinovici, I. Macovei (coord.), *Noul Cod civil. Comentariu pe articole*, Ed. C.H. Beck, București, 2012, p. 1268.

⁹ I. Urs, C. Todică, *Drept civil. Teoria generală*, Ed. Hamangiu, București, 2015, p. 243.

¹⁰ D. Chirică, *Eroarea, viciu de consimțământ în materie contractuală*, în *Dreptul nr. 7/2005*, p. 10.

¹¹ I. Turcu, *Noul Cod civil republicat. Cartea a V-a. Despre obligații, art. 1164-1649: comentarii și explicații*, Ed. C. H. Beck, București, 2011, p. 238, p. 216.

inacțiune, iar cealaltă parte vizează o altă prestație. Prin urmare, părțile nu au în vedere același obiect al operațiunii juridice.

În cazul prestațiilor care se referă la bunuri, eroarea poate privi chiar *bunul care este obiectul prestației*: o parte tratează cu privire la un anumit bun, pe când cealaltă parte are în vedere alt bun. Spre exemplu, o persoană crede că s-a înțeles cu privire la cumpărarea casei și a grădinii acesteia, deși contractul s-a încheiat numai cu privire la casă. Ne delimităm așadar de opinia autorilor care au apreciat că acesta ar reprezenta un caz de eroare asupra substanței obiectului¹².

2.3. Calitatea obiectului prestației

Acest caz este denumit *error in substantiam*, fiind prevăzut la 1207 alin. (2) pct. 2 teza II a. C. civ. În această ipoteză, părțile au în vedere categorii diferite ale aceluiași obiect, care prezintă caracteristici semnificativ distincte. Tot aici se încadrează și eroarea asupra *altor împrejurări considerate esențiale de către părți, în absența căreia contractul nu s-ar fi încheiat* – menționată la pct. 2 teza a III-a a aceluiași articol. Această din urmă situație reprezintă o determinare subiectivă a elementului esențial asupra căruia a purtat eroarea.

Prin calitate sau caracteristică esențială (substanță) a obiectului se înțelege nu doar *materia* din care este făcut obiectul (ca atunci când, de exemplu: cumpărătorul casei crede că aceasta este din cărămidă, când în realitate ea este construită din plăci de beton) sau însușirile care-i determină natura specifică și care îl disting în mod obiectiv de alte lucruri, ci *ansamblul acelor calități* ale obiectului care au fost considerate ca esențiale de către partea respectivă, deci *determinante* în luarea deciziei de a încheia actul juridic¹³. Aprecierea acestor calități se face, așadar, după criteriile subiective. Nu este obligatoriu ca eroarea să poarte doar asupra obiectului contraprestației, ci se admite că ea poate fi invocată și atunci când cade asupra propriei prestații¹⁴.

---

¹² D. Ciochină, *Drept civil. Introducere în dreptul civil*, Ed. Universul Juridic, București, 2012, p. 134.

¹³ I. Dogaru, P. Drăghici, *Bazele dreptului civil. Volumul II. Teoria generală a obligațiilor*, 2009, p. 67.

¹⁴ D. Chirică, *Tratat de drept civil, Contracte speciale, Vol. I, Vânzarea și schimbul*, Ed. C.H.Beck, București, 2008, p. 21.

Eroarea viciu de consimțământ asupra calității obiectului prestației nu trebuie confundată cu problema *viciilor ascunse* ale bunului care face obiectul unui contract. Viciile ascunse se referă, conform art. 1.707 alin. (1) C. civ., la prezența anumitor *deficiențe sau defecte* ale lucrului, care îl fac *impropriu întrebuințării* la care este destinat, sau care îi *micșorează valoarea* de întrebuințare, încât, dacă ar fi fost cunoscute de cumpărător, acesta nu l-ar mai fi cumpărat sau l-ar fi achiziționat la un preț mai mic. Deși ambele categorii de vicii au un fundament comun, deoarece privesc calitățile obiectului, se consideră că viciile ascunse reprezintă un caz particular de eroare asupra substanței, cu o reglementare și cu efecte speciale, în materia contractelor de vânzare, de locațiune, de antrepriză ș.a. asemenea¹⁵. Viciile ascunse antrenează obligația de garanție a vânzătorului și garanția de bună funcționare și durabilitate, respectiv permit cumpărătorului opțiunea între acțiunea în rezoluțiunea contractului, denumită tradițional *redhibitorie*, care implică desființarea acestuia și acțiunea *în resciziune*, prin care se obține o micșorare a prețului¹⁶.

2.4. Identitatea sau calitatea persoanei cocontractantului

Acest caz este denumit *error in personam*, fiind prevăzut la 1207 alin. (2) pct. 3 C. civ. În această ipoteză, eroarea care privește persoana cocontractantului este considerată viciu de consimțământ numai în cazul unei anumite categorii de acte juridice: actele încheiate *intuitu personae*. Acestea se definesc ca acele contracte în care considerarea calităților persoanei este cauza principală pentru care ele s-au încheiat¹⁷. În mod obișnuit, la încheierea contractului persoana cu care se contractează nu este determinantă. Spre exemplu, în cazul încheierii unui contract de vânzare, părțile urmăresc, în principal, plata prețului, respectiv predarea în proprietate a bunului. Chiar dacă vânzătorul a crezut că contractează cu A, când în realitate a contractat cu B, această eroare nu este esențială, deoarece este de

---

¹⁵ Fr. Deak, *Tratat de drept civil. Contracte speciale*, ed. a 3-a, Ed. Universul Juridic, București, 2001, p. 85.

¹⁶ M. Costin, M. Mureșan, V. Ursa, *Dicționar de Drept civil*, Ed. Științifică și Enciclopedică, București, 1980, p. 538.

¹⁷ E. Lupan, I. Sabău-Pop, *Tratat de drept civil român, vol. I, Partea generală*, Ed. C.H. Beck, București, 2006, p. 201.

presupus că prețul a constituit pentru el elementul determinant în încheierea contractului.

Dimpotrivă, în cazul actelor încheiate *intuitu personae* (cum sunt, spre exemplu, contractul de donație, contractul de mandat), ceea ce primează este persoana cocontractantului, deoarece calitățile personale ale acestuia, cum ar fi identitatea sa fizică, civilă sau abilitățile sale profesionale au constituit elementul determinant la încheierea contractului¹⁸. Spre exemplu, când o persoană, dorind să comande executarea unui tablou, intenționa să fie realizat de către un pictor consacrat, însă se adresează din eroare ucenicului acestuia, eroarea constituie un viciu de voință, deoarece acea persoană n-ar fi comandat pictarea tabloului, dacă ar fi cunoscut adevărata identitate a cocontractantului.

2.5. Motivele hotărâtoare

Acest caz este dedus prin interpretarea *per a contrario* a prevederilor art. 1.207 alin. (4) C. civ. În această ipoteză, eroarea se referă la alte elemente decât cele menționate la cazurile precedente, motivele invocate pot consta în orice circumstanțe avute în vedere de părți, cu condiția să fi stabilit în contract, fără echivoc, caracterul determinant al acestora¹⁹.

Prin motive esențiale ale contractului înțelegem scopurile urmărite de părți la încheierea actului. Acestea sunt, în fapt, cauzele mediate, care, dacă au constituit mobilul contractului, sunt considerate hotărâtoare²⁰. Astfel, într-o cauză poate fi hotărâtoare identitatea părții, chiar dacă acel contract nu face parte din categoria celor *intuitu personae*: de exemplu, X a cumpărat de la A și nu de la B, crezând că vânzătorul este rudă cu el (ceea ce îi conferea cumpărătorului X mai multă încredere sau dorea să îl favorizeze pe acesta). Această soluție este o consecință a aplicării prevederilor art. 1.182 și 1.185 C. civ., care consacră caracterul subiectiv al elementelor esențiale ale contractului.

---

¹⁸ D. Cosma, *Teoria generală a actului juridic civil*, Ed. Științifică, București, 1969, p. 160.

¹⁹ L. Pop, *Tratat de drept civil. Obligațiile, vol. II, Contractul*, Ed. Universul Juridic, București, 2009, p. 241.

²⁰ T. Prescure, R. Matefi, *Drept civil. Partea generală. Persoanele*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 153.

2.6. Normele juridice determinante

Conform art. 1.207 alin. (4) C. civ., eroarea de drept este *esențială* atunci când privește o normă juridică determinantă, potrivit voinței părților, pentru încheierea contractului. Elementul subiectiv este, prin urmare, hotărâtor și în această privință. Eroarea poate privi existența normei (faptul că actul normativ este în vigoare) sau conținutul normei (înțelegerea corectă a prevederilor normei).

3. Cazuri în care eroarea nu este considerată esențială

Cazurile în care eroarea nu este considerată esențială sunt denumite cazuri de eroare *indiferentă* sau *neesențială*, fiind prevăzute la art. 1207 alin. (4) C. civ. În această ipoteză, eroarea privește *simplele motive* ale contractului. Prin simple motive se înțeleg orice alte elemente decât cele considerate de lege ca fiind determinante și cărora nici părțile nu le-au atribuit în mod expres prin contract un caracter hotărâtor.

Se includ în această categorie cazurile în care eroarea poartă asupra unor elemente cum ar fi: calități secundare, accesorii sau accidentale ale obiectului prestației; calități eventuale sau aleatorii ale lucrului; mobilul convenției, care nu se identifică cu cauza actului juridic sau nu ia expresia unei condiții suspensive sau rezolutorii contractuale; identitatea sau calitatea persoanei cocontractantului, dacă nu s-a contractat în vederea persoanei²¹. Sunt neesențiale, spre exemplu: culoarea, data fabricației unui autovehicul, dacă aceasta nu împiedică înscrierea sa în circulație; compoziția unui colier din perle artificiale, în loc de naturale, în situația în care au același material în alcătuire - sideful, dacă nu există vreo specificație expresă în contract în acest sens.

Intră în această categorie și *eroarea de calcul*, însă numai cu luarea în considerare a distincției stabilite de art. 1.210 C. civ., care delimitează simpla eroare de calcul, care este *neesențială* pentru încheierea contractului de eroarea asupra cantității, care a fost esențială pentru încheierea contractului. Tot astfel, eroarea asupra prețului este esențială, deci poate atrage anularea actului, însă și aceasta se distinge de eroarea asupra valorii economice a contraprestației, care este supusă regulilor din materia leziunii –

---

²¹ A. Hubrean, *Viciile de consimțământ*, Ed. Hamangiu, București, 2010, p. 100.

art. 1.221 alin. (1) și art. 1.222 alin. (2) C. civ.²² Eroarea cu privire la preț, spre deosebire de eroarea asupra valorii prestației, privește indicarea greșită a prețului unui lucru, deși aprecierea valorii sale a fost corectă.

Prin urmare, doar eroarea asupra cantității și eroarea asupra prețului sunt erori care poartă asupra declarației de voință, drept pentru care pot constitui cauze de anulare a contractului, întrucât alterează consimțământul. Distincte de acestea, simpla eroare de calcul și eroarea asupra valorii deschid numai calea unei corectări prin recalculare, respectiv pot conduce la ajustarea prestațiilor (prin reducere sau suplimentare) dacă nu sunt întrunite și celelalte condiții pentru anularea actului²³.

4. Cazuri în care caracterul esențial al erorii trebuie să fie cunoscut de către cocontractant

În cazul actelor bilaterale, este necesar ca și contractantul să fi știut sau să fi trebuit să știe ca elementul asupra căruia cade falsa reprezentare a realității este determinant. Aceasta nu înseamnă, însă că se cere ca fiecare parte să se găsească în eroare, conform art. 1.207 alin. (1) C. civ. Așadar, acesta este sensul care trebuie atribuit expresiei de „eroare comună” utilizat pentru definirea acestei condiții²⁴.

Totodată, nu se cere nici ca existența erorii să fi fost cunoscută de cocontractant, ci trebuie doar ca acesta să fie conștient de caracterul determinant al elementelor care au fost avute în vedere la încheierea contractului. De altfel, cunoașterea faptului că cealaltă parte se află în eroare și lăsarea acesteia în mod deliberat în această confuzie la încheierea contractului, poate fi calificată drept dol prin reticență²⁵. Prin urmare, la analiza îndeplinirii acestei condiții se va ține seama de modul în care a fost receptat de către cocontractant consimțământul emis de către partea care se declară în eroare.

Includerea acestei condiții se datorează necesității asigurării stabilității și certitudinii actelor juridice pe care le încheie subiectele de

---

²² G. Boroi, C. A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 136.

²³ I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 196.

²⁴ I. Reghini, Ș. Diaconescu, P. Vasilescu, *op. cit.*, p. 206.

²⁵ C.T. Ungureanu, *op. cit.*, p. 144.

drept²⁶. Numai în acest fel, partea împotriva căreia se invocă eroarea este ferită de posibilele abuzuri ale cocontractantului, constând în obținerea intempestivă a desființării actului, pentru motive subiective, ce nu pot fi în mod rezonabil anticipate.

Altfel spus, eroarea trebuie să privească un element inclus (în mod explicit sau implicit, dar neîndoielnic) de părți în conținutul actului juridic, ceea ce presupune ca eroarea să se refere la un element pe care părțile l-au avut în vedere, în mod normal, la încheierea actului²⁷.

Reținerea acestei cerințe este justificată numai în materia actelor bilaterale cu titlu oneros. La actele cu titlu gratuit se consideră că principiul ocrotirii voinței dispunătorului trebuie să prevaleze față de cel al stabilității raporturilor juridice, întrucât cel de-al doilea principiu ar opera discreționar în favoarea gratificatului, care se străduiește să păstreze un avantaj, în vreme ce dispunătorul se străduiește să evite o pagubă²⁸.

5. Concluzii

Din analiza elementelor asupra cărora poartă eroarea esențială, reiese că actul Cod civil a lărgit domeniul de aplicare al acestui viciu de consimțământ, față de cel recunoscut de reglementarea anterioară. Astfel, înafara elementelor obiective, predefinite de lege ca fiind hotărâtoare pentru încheierea actului, caracterul determinant poate fi atribuit și altor, stabilite pe criterii subiective, calificate ca atare de părți.

În fiecare caz în parte, instanța va trebui să facă o calificare precisă a situației de fapt invocate, pentru evitarea posibilelor confuzii, cum ar fi: eroarea asupra naturii contractului cu eroarea asupra interpretării contractului, sau eroarea asupra calităților esențiale ale lucrului cu viciul ascuns privind o deficiență a lucrului.

Cu toate că în contractele bilaterale se cere ca și cocontractantul să fi cunoscut caracterul determinant al elementului asupra căruia poartă falsa reprezentare, nu se cere ca și acesta să se fi aflat în eroare.

---

²⁶ P. Vasilescu, *Drept civil. Obligații. În reglementarea noului Cod civil*, Ed. Hamangiu, București, 2012, p. 160.

²⁷ D. Cosma, *op. cit.*, p. 161.

²⁸ G. Boroș, C.A. Angheliescu, *op. cit.*, p. 13.

Importanța determinării caracterului esențial al erorii rezidă în stabilirea sancțiunii aplicabile: desființarea actului pentru nulitate relativă sau obligarea la plata de daune interese.

